

Velikonoční triduum

Jana Šustová

Velikonoční triduum, což znamená "doba tří dnů" (z lat. tres - tři, a dies - den), tvoří Večerní slavnost na Zelený čtvrtek (Památka Večeře Páně), liturgie Velkého pátku (Památka Umučení Páně), Slavnost velikonoční noci a velikonoční neděle (Slavnost Zmrtvýchvstání Páně).

Zelený čtvrtek

Liturgická barva: bílá (symbolizuje světlo, radost a nevinnost)

Eucharistická slavnost

Na Zelený čtvrtek si církev připomíná poslední večer před Ježíšovým umučením. Tehdy Ježíš naposled večeřel se svými učedníky, a když jedli, vzal chléb, požehnal ho, lámal a dal jim ho se slovy: "Vezměte a jezte z toho všichni, toto je moje tělo, které se za vás vydává." Stejně vzal po jídle kalich, vzdal díky, podal ho svým učedníkům a řekl: "Vezměte a pijte z něho všichni. Toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás a za všechny na odpuštění hříchů. Toto je smlouva nová a věčná. To konejte na mou památku." Tak ustanovil slavení eucharistie, památky poslední večeře Páně. Poté zdůraznil prvenství

lásky tím, že svým učedníkům umyl nohy. Umývání nohou bylo úkolem otroků vůči hospodářům domu a Ježíš dal tímto gestem najevo, že nechce vládnout, ale sloužit a že jeho láska k lidem nemá hranic a vede až k vydanosti ve smrti kříže. Po večeři odešel do Getsemanské zahrady, kde se modlil v úzkosti z brzké smrti a kde jej zatkli přívrženci židovské velerady. Zradil ho Jidáš, jeden z apoštolů.

Biskup myje nohy věřícím

Při liturgii večera Zeleného čtvrtku ke zpěvu Gloria zvoní zvony, které se pak až do velikonoční noci odmlčí. Často se na stejnou dobu odmlčí i varhany. Biblická čtení hovoří mj. o Ježíšově poslední večeři s učedníky a čte se evangelium o umývání nohou. Podle Ježíšova příkladu může během bohoslužby Zeleného čtvrtku biskup či kněz umýt nohy několika věřícím (tradičně dvanácti). Poté následuje eucharistická slavnost, při níž se předem posvětit eucharistie pro bohoslužbu Velkého pátku. Po mši se předem konsekrovaná (předposvěcená) eucharistie přenesne na některý vedlejší oltář či do postranní kaple kostela, do tzv. Getsemanské zahrady, kde poté probíhá adorace.

Rozjímání v tzv. Getsemanské zahradě

Večerní mši na Zelený čtvrtek začíná velikonoční triduum, neboť podle starého židovského a antického chápání začínal den již předvečerem a toto chápání se uplatňuje i v křesťanské liturgii.

Velký pátek - den Kristova umučení

Liturgická barva: červená

Čtení pašíí

Na Velký pátek si křesťané připomínají Ježíšovu smrt na kříži a zamýšlejí se nad významem jeho oběti pro spásu člověka. Na tento den je předepsán půst. Církev neslaví eucharistii, oltář je zcela holý (bez kříže, svícňů a pokrývek) a bohoslužba se skládá ze tří částí:

- a) Bohoslužba slova**, kdy se mj. čtou pašije (vyprávění o Ježíšově utrpení a smrti) a následuje krátké kázání.

Uctívání kříže

- b) Uctívání kříže** - nejdříve se věřícím ukáže kříž, přičemž kněz třikrát zpívá: "Hle kříž, na kterém umřel Spasitel světa", a věřící odpovídají: "Klaníme se ti, Pane Ježíši Kriste". Poté všichni přicházejí ke kříži a uctívají ho pokleknutím, políbením nebo jiným znamením.

- c) Svaté přijímání** - eucharistie předposvěcená na Zelený čtvrtek se přinese z místa uchovávání na oltář, kněz ji uctí pokleknutím a věřící přijímají tělo Páně.

Bílá sobota - den pobytu Krista v hrobě

Název "Bílá sobota" vznikl podle bílého roucha, kterým bývali oděni ti, kdo byli toho dne v noci ze soboty na neděli pokřtěni. Církev tento den vzpomíná na pohřbeného Krista, rozjímá nad jeho utrpením a smrtí a po celý den nekoná žádné liturgické obřady. Teprve po západu slunce začíná velikonoční bdění (vigilie), které je začátkem slavnosti Kristova vzkříšení.

Liturgie velikonoční noci - velikonoční vigilie

Liturgická barva: bílá

Slavnost velikonoční svíce

Při velikonoční vigilii (z lat. *vigilia* - bdění, hlídka, stráž) církev v bdění očekává a slaví Kristovo vzkříšení. Obřady většinou začínají až v noci a liturgie se skládá z následujících částí:

- a) slavnost velikonoční svíce,
- b) bohoslužba slova,
- c) bohoslužba křestní,
- d) bohoslužba eucharistická.

Zapalování paškálu

a) Slavnost velikonoční svíce

Kněz s velikonoční svící (paškálem) vyjde před kostel, kde je rozdělán oheň. Kolem ohně se shromáždí také ostatní věřící. Pokud není možné připravit oheň před kostelem, může se rozdělávat ve vchodu do kostela. Po pozdravení a krátkém úvodu kněz žehná oheň a modlí se, aby v zúčastněných Bůh dal rozhořet touze po nepomíjejícím světle.

Poté kněz vrývá do velikonoční svíce kříž a přitom říká: "Kristus včera i dnes, začátek i konec." Nad křížem vyryje první a pod křížem poslední písmeno řecké abecedy a říká: "alfa i omega". Potom píše na svíci mezi ramena kříže jednotlivé číslice letopočtu aktuálního roku a říká: "Kristus je Pán všech věků, on vládne dějinám, jeho je království i moc i sláva po všechny věky věků. Amen." Na konec ramen kříže a do jejich průsečíku zasadí pět kadidlových zrn a uzavře je červeným voskovým hřebem se slovy: "Pro své slavné (1) svaté rány (2)

kéž nás chrání (3) a zachrání (4) Kristus Pán ukřižovaný (5)." Pak kněz velikonoční svíci zapálí od ohně a říká: "Ať slavné Kristovo vzkříšení naši tmu ve světlo promění."

Od paškálu si každý zapálí svíci

Poté jáhen nebo kněz pozvedne paškál a zpívá: "Světlo Kristovo" ("Lumen Christi") a všichni odpovídají: "Sláva tobě, Pane" ("Deo gratias"). Za jáhnem či knězem jdoucím s paškálem v čele se poté utvoří průvod a všichni vcházejí do ztemnělého kostela. U vchodu do kostela (popř. uprostřed lodi, pokud se žehnání ohně konalo u kostelního vchodu) se podruhé pozdvihne paškál a zpívá se: "Světlo Kristovo." Potom si od velikonoční svíce rozsvítí své svíčky všichni přítomní. Před oltářem se paškál pozdvihne potřetí a opět se zazpívá "Světlo Kristovo". Nato se rozsvítí všechna světla v kostele. Paškál se postaví na svícen v presbytáři (v kněžišti) a okouří se

kadidlem. Následuje krásný slavnostní velikonoční chvalozpěv nazývaný též podle svého počátečního latinského slova "Exultet".

b) Bohoslužba slova

Bohoslužba slova je velmi dlouhá. Čte se celkem devět biblických čtení, z toho dvě jsou z Nového zákona. Počet starozákonních čtení se může podle potřeby snížit až na dvě. Po každém starozákonním čtení následuje zpěv či recitace žalmu a modlitba. Po modlitbě posledního čtení ze Starého zákona se rozsvěcí oltářní svíce a zpívá se Gloria, přičemž po dvoudenní odmlce opět zazní varhany a začnou vyzvánět kostelní zvony. Po čtení z Nového zákona (z epištoly k Římanům) všichni povstanou a poprvé po dlouhých a vážných týdnech postní doby zazní Aleluja. Poté následuje čtení evangelia a kázání.

c) Bohoslužba křestní

Křest

Velikonoční noc byla odedávna oblíbeným termínem křtů. Na počátku křestní bohoslužby jsou předvolání katechumeni (křtěnci) a představení obci. Potom se zpívá litanie ke všem svatým. Následuje svěcení křestní vody, při němž kněz jednou nebo třikrát ponoří paškál do křestní vody a říká přítom: "Ať skrze tvého Syna sestoupí do tohoto křestního pramene síla Ducha svatého." Po zřeknutí se Satana a křestním vyznání víry se uděluje křest. Dospělým křtěncům uděluje hned potom křtící

kněz anebo biskup biřmování. Pokud se neudílí žádný křest a ani se nesvětí křestní voda, probíhá pouze svěcení vody. Během slavnosti velikonoční noci probíhá také obnova křestního slibu věřících, kteří byli pokřtěni již dříve. Obnova spočívá ve zřeknutí se zlého ducha a v křestním vyznání víry, které věřící říkají buď společně s křtěnci, anebo pokud není nikdo křtěn, po svěcení velikonoční vody. Poté kněz pokropí věřící svěcenou vodou, což je stará forma připomínky křtu.

c) Bohoslužba eucharistická

Na závěr vigílie se slaví eucharistie.

Velikonoční neděle - den zmrtvýchvstání Páně

Liturgická barva: bílá

Velikonoční neděle

Mše velikonoční neděle je naplněna dojetím a radostí z Kristova zmrtvýchvstání.

autor včetně fotografií: Jana Šustová
upraveno z <http://www.rozhlas.cz>